

RITE

Lesmap

lager onderwijs

Inhoudstafel

02 Welkom

07 Kunstwerk 2

Dear Sara,

03 Introductie in de
klas

Wat is een ritueel?

09 Kunstwerk 3

Omwenteling

05 Kunstwerk 1

Attempt of Rescue (Déstockage)

11 Nabespreking

12 Colofon

Welkom

Beste leerkracht,

Binnenkort bezoek je samen met jouw klas de expositie Rite. In deze lesmap vind je enkele suggesties om je leerlingen voor te bereiden op dit bezoek. Of om nadien de kunstwerken van **Guillaume Clermont, Sara Boumkwo, Kapinga Muela Kabeya** en **Anna Schlooz** levend te houden in de klas.

Voel je vrij om vanuit jouw expertise en de noden van jouw klas een selectie te maken uit de opdrachten in deze map. Je kan het materiaal altijd aanpassen of uitbreiden waar nodig.

We wensen jullie een prikkelend bezoek toe!

STORMOPKOMST

INTRODUCTIE IN DE KLAS

Wat is een rite eigenlijk?

Vertel je leerlingen dat jullie een tentoonstelling gaan bezoeken die RITE heet. Verken het begrip 'rite'. Deze vragen kunnen jullie op weg zetten.

- Weet iemand wat een rite is?
- Welk woord herken je? (ritueel)
- Wie kan er een voorbeeld geven van een ritueel?
- Waarom is dat een ritueel?

Ritueel of gewoonte?

Een ritueel is iets dat je bijzonder maakt. Het is niet zomaar iets gewoons, zoals tanden poetsen of huiswerk maken.

Een ritueel is dus een handeling met extra betekenis.
En een gewoonte is praktisch en functioneel.

Doe de test

- Drink je elke ochtend een glas water omdat je dorst hebt? Dat is een gewoonte.
- Drink je dat glas water elke ochtend om goedgezind te zijn? Dan is het een ritueel!
- Steek je een kaars aan omdat het donker is? Gewoonte.
- Steek je een kaars aan om een wens te doen? Ritueel!
- ...

Aan de slag

Zoek klassikaal of per twee (mondeling of op een blaadje papier) extra voorbeelden.

Klaar?

Je klas weet nu wat een ritueel is. Hieronder geven we telkens een kleine introductie en een mogelijke voorbereiding per kunstwerk uit de tentoonstelling.

Attempt of Rescue (Déstockage)

Guillaume Clermont

Achtergrondinformatie

Het werk van de Canadese kunstenaar Guillaume Clermont bestaat uit kartonnen dozen die je leerlingen met water mogen vullen.

Guillaume speelt vaak met toeval, herhaling en vergankelijkheid: kunst mag verdwijnen, net als het leven. Daarom gebruikt hij dozen, maar ook schedels of bloemen, en laat hij soms werken achter in straten of stations. Voor hem is een kunstwerk nooit af.

In *Attempt of Rescue* onderzoekt hij herinneringen en hoe je die bewaart. Het idee om bezoekers water te laten gieten kwam van het publiek, waardoor het werk blijft veranderen.

Attempt of Rescue (Déstockage)

Aan de slag

Werk zoals Guillaume. Zijn werk gaat vaak een andere kant op door de mensen die hij ontmoet en de ideeën die zij hebben.

Samen één tekening

1. Leg een groot blad papier en één potlood, wasco of stift in het midden van de klas.
2. Eén leerling tekent een vorm of lijn: een driehoek, een kronkel, de omtrek van een voorwerp...
3. Om de beurt tekent iemand verder, telkens rakend aan de vorige lijn. Je mag jouw lijn, of die van anderen, niet verbeteren.
4. Klaar?
  - a. Wat zie je erin met je fantasie?
  - b. Kun je het nadoen met je lichaam of er een geluid bij maken?
5. Als iedereen rond het blad past, kan je samen de tekening inkleuren. Zo vormt ze nog meer één geheel. Een onverwacht kunstwerk.

Levend schilderij (bewegingsopdracht)

1. Vorm groepjes van drie tot vijf leerlingen.
2. Kies samen een thema (bv. bos, circus, strand).
3. Eén leerling begint: neem een pose en vertel wat of wie je bent.
4. Om de beurt komen er anderen bij en maken een houding die erbij past.
5. Samen zijn jullie een standbeeld of een levend schilderij.
  - a. Laat het beeld even bewegen of praten. Wat gebeurt er?
  - b. Maak eventueel een foto en bekijk hoe verschillend jullie schilderijen zijn.

Dear Sara,

Sara Boumkwo

Achtergrondinformatie

Kunstenares Sara Boumkwo groeide op met een Kameroense vader en Belgische moeder. Als kind wou ze een prinses zijn zoals in Disneyfilms. Maar met hun lange blonde haren leken ze niet op haar.

Met het kunstwerk *Dear Sara*, wil ze tonen dat schoonheid vele vormen kent. Het werk is een brief aan haar jongere zelf, daarom is de titel 'Dear Sara,' of 'Lieve Sara,'.

Dear Sara, bestaat uit een video, een tapijt waarop Sara zichzelf als prinses afbeeldt en honderden *twists* - traditionele vlechten die ze één voor één zelf draaide. Die eindeloze herhaling werd voor Sara een ritueel. Waar kappersbezoeken vroeger schaamte opriepen, zijn ze nu een bron van rust en trots.

Dear Sara,

Aan de slag

Wanneer voel jij je mooi en trots? En is dat hetzelfde voor iedereen in je klas? Of in je familie? Of in jouw straat? Of in de wereld?

Postkaart naar jezelf

Soms ben je verdrietig, onzeker of boos, en dan doet het deugd om lieve woorden te horen. Vandaag schrijven we die woorden voor en aan onszelf.

1. Vouw een blad dubbel.
2. Schrijf aan de binnenkant een lieve boodschap voor jezelf (bv. "Ik ben sterk", "Ik kan dit").
  - a. Wat zou jij graag horen als je triest of boos bent?
  - b. Wat zeggen andere mensen om je te troosten?
3. Teken op de voorkant de plek waar jij het liefst bent.
  - a. Waar voel je je ontspannen?
4. Wil je je kaart laten zien aan klasgenoten of er iets over vertellen?
5. Bewaar je kaartje op een plek waar je ze later kan terugvinden.

Omwenteling

Kapinga Muela Kabeya & Anna Schlooz

Achtergrondinformatie

In het leven zijn er veel overgangen. Van dag naar nacht, van vuil naar proper, van alleen naar samen, van baby naar kind... Al die overgangen gaan vaak gepaard met rituelen.

Kunstenaresen Kapinga Muela Kabeya en Anna Schlooz maakten daarom samen een rituelenbibliotheek: een kast vol rituelen en kleine opdrachten die iedereen kan uitproberen.

Het vullen van de kast deden ze met veel mensen: ze dronken eerst thee, aten pannenkoeken en deelden verhalen. Daaruit groeiden rituelenboekjes. Je klas ontdekt ze op de tentoonstelling en mag zelf nieuwe boekjes maken.

Omwenteling

Aan de slag

De ketting

1. Bedenk een dagelijkse handeling, zonder het hardop te zeggen.
(bv. tanden poetsen, naar school gaan).
1. Loop rond en beeld dit uit.
2. Kom je iemand tegen die hetzelfde doet? Haak in en ga samen verder.
3. Uiteindelijk ontstaan er kettingen die samen hun gebaar laten zien.
4. Introduceer het begrip 'overgang'. Bij een overgang ga je van het ene naar het andere. Van vuil naar proper of van dag naar nacht. Welke overgang zit er in de handeling?

Nachtritueel

1. Wat doe jij elke avond voor je gaat slapen?
2. Teken elke stap.
3. Welke stap helpt jou om rustig te worden?
4. Doe je de stappen liefst in een bepaalde volgorde? Wordt het dan een ritueel om goed te kunnen slapen?
5. Bespreek per twee welke stappen een ritueel zijn, welke een gewoonte, en welke een beetje allebei.

Kleurenwandeling

1. Kies samen één kleur.
2. Tijdens de wandeling zoekt iedereen die kleur.
3. Zeg luidop wat je ziet!
4. Bespreek achteraf:
  - a. Hoe was het?
  - b. Leek de wandeling sneller of trager?
  - c. Werd de wandeling belangrijker door specifieke aandacht aan iets te geven?

NABESPREKING

Deze vragen kan je na het bezoek stellen. De antwoorden kan je uitbeelden, tekenen, in iemands oor fluisteren of als klas bespreken.

- Welke kunstwerken heb je gezien?
- Wat vond je mooi, raar, droevig of interessant. Kan je nog adjectieven bedenken?
- Wat is een ritueel?
- Welke rituelen heb jullie gezien of gedaan?
- Welk ritueel vond je het leukst?
- Zou je er eentje opnieuw willen doen?
- Heb jij zelf een ritueel dat bijzonder is voor jou?
- Heeft de klas rituelen? Of zijn dat gewoontes?
- Wat ga je onthouden van de tentoonstelling? Dat kan een gevoel, een feit of iets dat je gedaan hebt, zijn.

RITE

Een tentoonstelling van STORMOPKOMST
September - December 2025, verschillende
locaties

Vragen of feedback?

ester.torres@stormopkomst.be

Colofon

Opdrachten:

Cynthia Janssens (freelancer in
kunsteducatie)

Foto's:

© Boumediene Belbachir, Siebe
Swannet, Juan Monte

www.stormopkomst.be

